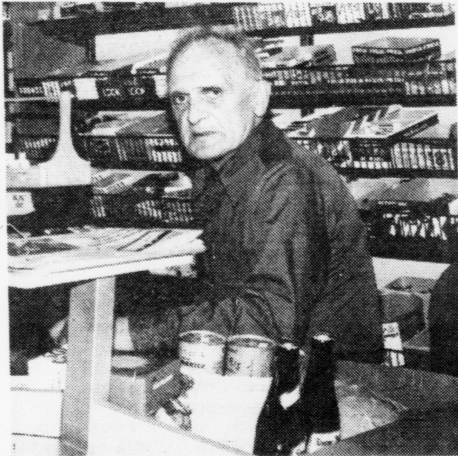

Viggo Dalsgaard situr við kassaapparatið

við Smiril at gera. Tá eg hugsi um tað nú, vóru túrarnir ofta púra óforsvarligir. Líkindini vóru mangan so ring, tá man fór um borð, at tað var bara Várharra, sum helt sína hond yvir, at ikki fleiri ferðir skeddi mannskaði. Men tíbetur hendi tað ongantið nakað.

— Nær fingi tit vegasamband?

— Skopunarvegurin varð gjørdur fyrst. Byrjað varð upp á hann í 1913. Tveir norðmenn komu hendan vegin og stóðu fyrri arbeiðinum. Tað var jú púra ókent at gera veg í Føroyum tá. Hesir gjørdur so vegin gjøgnum Skarið í Skopun, men teir blivu innkallaðir, tá kriggið kom í 1914, og helt so Jens Marius, keypmáður í Skopun, saman við øðrum, fram og vegurin varð gjørdur liðugur. Hann hevði arbeiðt hjá norðmonnum og lært av teimum. Eystur um land kom vegurin fyrst í tjúgunum — av Sandi til Skálavíkar og Húsavíkar.

— Og skeltið »Postverk Føroya« hongur á húsaveggnum. Hvussu leingi hava tit havt postin?

— Tað hava vit upp á ein máta havt síðan 1896. Í hvussu so er fyrri 1900 hevur pápin fingið 45 kr. um árið fyrri at vera postútvekslari. Hann var ikki brævsavnari. Hesin, teir kallaðu postútvekslari, hevði skyldu at goyma post til móttakarinn kom eftir honum. Útbering var eingin. Men í oktober 1918 bleiv pápin brævsavnari. Síðan havi eg havt tað, men nú hevur sonur mín Bjarni postin. Eg segði hann frá mær, tá postverkið bleiv feroyskt.

— Var tað tí tað bleiv feroyskt?

— Nei, so avgjørt ikki. Eg eri bara blivin ov gamal til tað.

Altíð

javnaðarmaður

— Tú hevur havt áhuga fyrri politikki, men hevur tú altíð verið javnaðarmaður?

— Ja, tað havi eg verið.

— Vart tú ungur, tá tú fekst áhuga fyrri politikki?

— Ja, so avgjørt. Pápin

helt Politiken, og tað

mundi helst vera Radikala

Vinstra hann helt seg til í

donskum politikki, sum

flestu háskúlamenn. Upp-

runaliga var eg kanska

nakað ávirkaður av tí

»radikala« tankanum í

Danmark — eg havi altíð

verið pacifistur — men

seinri varð eg so ávirkaður

av javnaðarhugsjónini.

— Fyrstu ferð eg hoyrði

javnaðarmann nevndar,

var í Lyngsodde, sum liggur

á staðnum, har Litla-

beltsbrúgvín kemur yvir

um á Jútlandi. Har búið

farbróðir mín. Hann var

Dalsgarðsbóndi einaferð í

tíðini, men læt garðin frá

sær. Eg var sum óviti og

vitjaði hann saman við

pápanum. Eg minnst so

ógvuliga væl, at hann sat

og prátaði við pápan, tá

hann segði, at hann var

javnaðarmaður, tí hann sá

hvussu neyðugt tað var.

— Eg minnst hann so

týðuliga siga: »Eg hevði

fult hús av børnum og ar-

beiddi sum skóghoggari

hjá einum króðseigara. Eg

fekk eina krónu um dagin

og kann gott siga, at eg

svav ongantið, tí um næt-

urnar var neyðugt at

velta«. Hann hevði eitt

húsmansbrúk.

— Var tað tí tað bleiv

feroyskt?

— Nei, so avgjørt ikki.

Eg eri bara blivin ov

gamal til tað.

ing frá 1924 til 26. Tað varð hildið sum nakað ræðuligt, at ein prestur var javnaðarmaður tá. Í hesi somu stjórnini sat Nina Bang, sum undirvisingarráðharri. Tað var hon sum í fólkatinginum setti fram uppskot um at feroyskt skuldi vera undirvisingarmál. Hon vildi hava ta tiltiknu grein 7 burtur. Hesum hevði Andrass Samuelsen so nógv í móti, at hann fekk uppskotið niðurstemmað!

Eitt »ediligt« menniskja

— Í 1928 komu javnaðarmenn fyrstu ferð inn á lögtingið. Vart tú við í valstríðnum?

— Nei, eg valdi fyrstu ferð, tá Jóan Petur Davidsson kom inn í 1936. Valrættaraldirin var tá 25 ár.

— Høvdur tú kent oddamenninar í flokkinum?

— M.a. kendi eg Petur

Mohr Dam væl. Tað var

eitt »ediligt« menneskja.

Hann var sum ein leiðari

skal vera. Vit hildu hann

ofta loypa fram av, men

seinri sá man, at tað

gjørði hann ikki. Hann var

politikari — av livsins

bitru royndum. Hann

hevði ein strævan upp-

vekstur. Pápin gekk

burtur og mannan var

deyðsjúk, so har var neyð

og elendigheit.

Vaknaði tíðliga

— Eg átti einaferð eina góða vinkonu, sum nú fyrri mongum árum síðan er deyð. Hon æt Martina

Vintereig og var úr Skop-

un. Eg hoyrði hana ongan-

tið nevna nakað um poli-

tikk, men einaferð, tá Pet-

ur Mohr Dam var blivin lögmaður, eftir at javnaðarflokkurin hevði trumftað fólkapensiónina ígjøgnum, sigur hon við meg: »Petur Mohr Dam hevur livað eitt ríkt liv«.

Sjálvur sigur Viggo, at hann skilti ikki rættliga, hvat Martina hugsaði um, men so greiddi hon honum frá, at hon sum ung var og tænti í Havn hjá Niels Johannesen, tá pápi hennara bað hana koma suður og hjálpa til í barnaheiminum hjá Petur Mohr, tí standurin var so ringur. Hon so gjørdi.

Viðari greiður Viggo frá:

— Og hon segði mær, at hon mintist ein dagin, tá Petur Mohr var tólv ára gamal. Hann var longu tá sjúkur í rygginum og orkaði illa at bera, men hann mátti, tí livast skuldi.

Hann var so litil, sum hann sat á torvkassanum og læt seg í. Mamman lá inni í kamarinum. Børnini gingu á gólvnum. Tað ynsktu mundi vera í

vøgg. Meðan hann sat og skoddi seg, tá græt hann

og sigur: »Tað veit Gud, at

um eg sleppi til liva, so

skal eg halga mitt liv til at

stríðast fyrri, at fadírleys

og einkjur skulu fáa tað

frægari, enn tey hava tað í

dag«.

— Hendan konan segði

mær, at hon kundi ikki

gloyma hetta, sum hesin

litli drongurin segði. Og

nú upplivi eg tað, sigur

hon, at hann hevur fingið

hetta ígjøgnum — hetta

vælsignaða — fyrri meg og

onnur.

— Eg má siga, at tað

var so gripandi at hoyra

hana siga hetta. Hon

hevði upplivað alt. Hetta

er satt. Hetta er ikki agita-

tión.

Ikki hugtikin

Nøkur vóru misnøgd við, at javnaðarflokkurin fann sær aðrar samstarvsmenn enn sambandsflokkinn.

Hvat tókti tær tað?

— Eg skal ikki dylja

nakað. Eg segði tað við

Heðin Klein fyrri seinasta

løgtingsval, at eg var alt

annað enn hugtikin. Tað

er kanska tí, at man er

blivin so gamal og kon-

servativur, men tann dag-

in tá Adolf Hansen kom til

Havnar við øllum út-

róðrarflotanum, var eg

gladur um, at tjóðveldis-

menn høvdu fingið munn-

kurv. Eg segði við Heðin,

at teir høvdu útnyttað

støðuna kyniskt. Ikki fyrri

at hjálpa Adolf Hansen

ella útróðrarmanninum,

men bert fyrri at grugga í

rørdum vatni. Tað var

gott, at tjóðveldismenn

sótu við ábyrgd tá.

Nakað nógv spæl

— Hvat heldur tú um sambandsflokkinn í dag?

— Eg skal einki ilt siga

um formannin, Paula

Ellefsen, men man kennir

ikki sambandsflokkinn aft-

ur í dag. Sambandsmenn

hava altíð verið konserva-

tivir, men man hevði ta

fatan, at litast kundi á tað,

teir fingust við. Ta fatan

havi eg ikki í dag. Tað er

sum um ta nógvu bert er

spæl fyrri Paula. Eg trúgvi

ikki, at hann persónliga er

nakað óargadýr, men hann

er ógvuliga eirindarleysur.

Men tað er rimiligt tað,

sum hevur gjørt, at hann

hevur fingið flokkinn so

langt fram.

Nógvir sandoyingar á háskúla

Annars greiðir Viggo frá, at nógvir sandoyingar leitaðu á danskar háskúlar og at Sandoyggjin hevði egið bókasavn í 1870-unum:

— Sjálvur var eg á Føroya Fólkaháskúla veturin 1930-31. Tá vóru Rasmus og Simun har og var hetta ein minnisrik tíð.

— Hetta at fara á háskúla, hevur so at siga sin uppruna her í Sandoyinni. Fyrsti feroyingurin, sum var á háskúla í Danmark, var úr Havn, men mammann var av Sandi. Hon æt Betta av Húsum. Tann næsta, sum var á háskúla, var Hilda í Skemmuni. Hon ávirkaði nógv fólk at leita á danskar háskúlar, áðrenn tann feroyski háskúlin kom.

— Eisini hugsi eg, at ein prestur, Jensen, virkaði nógv fyrri tí og mundi eggja nógvum til at fara. Hesin setti annars spor eftir seg, tí hann stovnaði eitt bókasavn heima á Sandi. Eg havi sæð onkra av teimum bókunum. Í henni var eitt runt stempul. Á tí stóð Sande Præstegjælds Folkebibliotek.

— Men eitt bókasavn er nú soleiðis, at verður tað ikki röktað, hvørvur tað. Eingin hevur verið at tikið eftir hann sum bóka-vørður. Hesar bókur vóru allar fyrsta-floks, og hava tær ivaleyst sett síni spor, tí eg veit um nógv eldri fólk, sum sótu og fortaldu søgur fyrri børnunum. Og hetta høvdu tey úr bókunum frá hesum bókasavni-um, endar Viggo Dalsgaard samrøðuna við Sosialin.

Soleiðis siggja handilshúsin út í dag